

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 2. srpnja 2024.

Analiza presude

Brezec protiv Hrvatske
zahtjev br. 7177/10
presuda

povreda čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje doma

Neprovođenjem testa razmjernosti u postupku iseljenja podnositeljice hrvatski sudovi povrijedili su njezino pravo na dom

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, 18. srpnja 2013. donio je presudu u kojoj je utvrdio da je u predmetu podnositeljice došlo do povrede članka 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositeljica je 1970. godine, kao zaposlenica društvenog poduzeća Hoteli Mlini, uselila u stan koji se nalazio u zgradi u društvenom vlasništvu. U srpnju 1997. predmetnu zgradu Republika Hrvatska je prodala čime je stan u kojem podnositeljica stanovala postao privatno vlasništvo. Vlasnik zgrade 2005. godine pokrenuo je građansku tužbu pred Općinskim sudom u Dubrovniku radi iseljenja podnositeljice, ističući da podnositeljica nema pravnu osnovu za posjed stana. Prvostupanjski sud je usvojio tužbeni zahtjev naloživši podnositeljici da iseli iz stana. U obrazloženju presude utvrdio je da prostorije koje su predmet spora ne predstavljaju stan u smislu Zakona o stambenim odnosima te da je zgrada tužitelja bila namijenjena privremenom smještaju radnika zbog čega podnositeljica na prostorijama u kojima je stanovala nije mogla steći stanarsko pravo. Žalba podnositeljice u kojoj je *inter alia* isticala da predmetni stan predstavlja njezin dom već 35 godina, Županijski sud u Dubrovniku je odbio, a naknadno podnesena ustavna tužba podnositeljice također je odbijena. U studenom 2010. godine podnositeljica zahtjeva prisilno je iseljena iz stana.

Pred Europskim sudom podnositeljica zahtjeva prigovorila je da su domaći sudovi povrijedili njeno pravo na poštovanje doma kad su je prisilno iselili iz stana u kojem je stanovala od 1970. do 2010. godine.

Europski sud je najprije istaknuo da pojam „dom“ u konvencijskom smislu predstavlja autonoman pojam koji nije ovisan o klasifikaciji u domaćem pravu te nije ograničen na prostorije koje se nalaze u zakonitom posjedu ili koje su zakonito uspostavljenje. Predstavljaju li neke prostorije „dom“ koji uživa zaštitu članka 8. Konvencije ovisit će ponajprije o činjeničnim okolnostima, odnosno postoji li dovoljna i trajna veza podnositeljice s konkretnim

mjestom, a ne o zakonitosti posjeda ([McCann protiv Ujedinjenje Kraljevine](#), br. 19009/04, stavak 46., 123. svibnja 2008.). S obzirom da je u predmetu podnositeljice nesporno da je u stanu o kojem je riječ živjela skoro 40 godina, Europski sud je utvrdio da se on treba smatrati njezinim „domom“ u smislu članka 8. Konvencije.

Je li došlo do miješanja u pravo na dom?

Sukladno praksi Suda, već donošenje pravomoćne presude kojom se nalaže iseljenje iz stana dostatno je kako bi Europski sud utvrdio da je došlo do miješanja u pravo podnositeljice neovisno o tome je li presuda kojom je naloženo iseljenje ovršena ([Ćosić protiv Hrvatske](#), br. 28261/06, stavak 18. 15. siječnja 2009.) U predmetu podnositeljice nije od značaja ni što je podnositeljica potencijalno dobrovoljno prepustila posjed ili pak što je u međuvremenu postala vlasnica drugog stana.

Je li miješnje bilo zakonito i imalo legitimni cilj?

Europski sud je istaknuo da su predmetni nalog za povrat posjeda stana izdali hrvatski sudovi primijenivši odredbu Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima¹, a radi zaštite prava vlasništva novog vlasnika zgrade. S tim u vezi, napomenuo je da je tumačenje i primjena nacionalnog prava prvenstveno na nacionalnim sudovima, dok će Europski sud intervenirati jedino u slučaju arbitrarnog postupanja nacionalnih tijela ([Tejedor García protiv Španjolske](#), 16. prosinca 1997., stavak 31., Izvješća o presudama i odlukama, 1997-VIII). Kako to nije bio slučaj u predmetu podnositeljice, Europski sud je utvrdio da je miješanje imalo legitiman cilj i bilo zakonito.

Je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“, odnosno razmjerno cilju koji se težilo ostvariti?

Europski sud je ponovio da sukladno članku 8. Konvencije svakoj osobi izloženoj opasnosti od miješanja u njezino pravo na dom načelno treba biti omogućeno da nezavisni sud ocijeni razmjernost i razumnost mjere iseljenja, neovisno o postojanju prava na posjed stana prema nacionalnom pravu ([McCann protiv Ujedinjenje Kraljevine](#), br. 19009/04, stavak 50., 123. svibnja 2008.). No, test razmjernosti nacionalni sudovi nisu dužni provesti u svakom predmetu u kojem odlučuju o prisilnom iseljenju, već samo u onima u kojima se podnositelj pozove na postupovna jamstva koja proizlaze iz članka 8. Konvencije.

Analizirajući predmet podnositeljice u svjetlu navedenog, razvidno je da je podnositeljica pred hrvatskim sudovima iznijela tvrdnje povezane s razmjernošću njezinog iseljenja, i to:

- da je u predmetni stan uselila temeljem ugovora sklopljenog između nje i nekadašnjeg vlasnika te da joj stan nije bio dodijeljen samo na privremenoj osnovi;
- da je za uporabu stana plaćala najamninu i uredno izvršavala svoje obveze kao stanar;
- da je u stanu živjela skoro 40 godina te da je pitanje iseljenja iz stana za nju bilo od egzistencijalnog značaja; te

¹ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, članak 161. – zaštita vlasništva

- da je između stanara i predstavnika Hotela Mlini organizirano više sastanaka na kojima su Hoteli Mlini obećali osigurati smještaj stanarima.

Međutim, nacionalni sudovi u parničnom postupku svoju analizu ograničili su samo na utvrđenje zakonitosti posjeda stana podnositeljice, bez daljnje analize razmjernosti mjere iseljenja i bez razmatranja argumenata koje je podnositeljica iznijela.

Dodatno, Europski sud je primijetio da je predmetni stan podnositeljici dodijeljen u posebnim okolnostima koje su postojale u bivšoj Jugoslaviji, kad su zaposlenici uplaćivali obvezne mjesečne doprinose u stambene fondove te da ni novi vlasnik zgrade nije odmah zauzeo čvrsto stajalište vezano uz podnositeljičino pravo na posjed stana. Naime, tužbu radi iseljenja podnositeljice, novi vlasnik zgrade podignuo je tek 8 godina nakon što je nekretninu kupio.

Propustivši ispitati gore navedene tvrdnje i okolnosti predmeta, Europski sud je zaključio da domaći sudovi podnositeljici nisu osigurali odgovarajuća postupovna jamstva jer nacionalni postupak nije bio pošten te u njemu nisu bili uzeti u obzir interesi koje se jamče člankom 8. Konvencije ([Connors protiv Ujedinjene Kraljevine](#), br. 66746/01, stavci 81.–84., 27. svibnja 2004.).

Slijedom svega navedenog, došlo je do povrede članka 8. Konvencije.

U istovrsnom predmetu [Lemo i drugi protiv Hrvatske](#)², kojeg su pred Europskim sudom također pokrenuli zaposlenici³ poduzeća Hotela Mlini jer su bili prisilno iseljeni iz stanova koji su im dodijeljeni sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Slijedeći argumentaciju iznesenu u presudi [Brezec protiv Hrvatske](#), Europski sud je opet utvrdio da je došlo do povrede prava na poštovanje doma svih podnositelja jer domaći sudovi nisu proveli test razmjernosti mjere iseljenja podnositelja iz stanova u kojima su stanovali u dugom vremenskom razdoblju. Slijedom navedenog, nacionalni postupci podnositelja nisu bili pošteni i nisu omogućili zaštitu njihovih interesa.

U odnosu pak na prigovor podnositelja da im je povrijeđeno pravo na mirno uživanje vlasništva, Europski sud je napomenuo da podnositelji povodom presude Europskog suda u kojoj je utvrđeno da nacionalni parnični postupci nisu bili pošteni sada imaju mogućnost podnijeti prijedlog za ponavljanje postupaka⁴ u skladu s hrvatskim zakonodavstvom što će im omogućiti novo preispitivanje predmetnog prigovora. Posljedično, Europski sud je zahtjev podnositelja u tom smislu odbacio kao nedopušten.

² [Lemo i drugi protiv Hrvatske](#) (br. 3925/10 i 7 dr., 10. srpnja 2014.)

³ Ukupno 8 podnositelja čije zahtjeve je zbog sličnosti Europski sud odlučio spojiti i zajedno razmotriti. Popis svih podnositelja s detaljima zahtjeva dostupan je u Aneksu I presude.

⁴ Predmetno pravo predviđeno je člankom 428.a Zakona o parničnom postupku, a dio podnositelja ga je i iskoristilo podnijevši [prijedlog za ponavljanje postupka](#).

Za utvrđenu povredu prava na poštovanje doma Europski sud je svakom podnositelju dodijelio naknadu za pretrpljenu nematerijalnu štetu u iznosu od 5.500 do 7.500 EUR, te svim podnositeljima ukupan iznos troškova zastupanja od 3.000 EUR.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava